

had staan, toen ik eens op een ijskouden Maartnacht thuis kwam van „boven”, bij de spreuwen. Dat leek al aardig op de goede zorgen, die de gidsen van het hooggebergte hebben voor hun „monsieur”.

Toen hij naar de tachtig liep, is Hoetmer gaan sukkelen en eindelijk kwam de fatale dag, dat hij er geen lust meer in had om het Meer op te gaan. Sinds dien scharrelde hij wat heen en weer op het visscherserf en aandoenlijk was het, dat hij dan toch nog vaak de riemen naar mijn bootje bracht, inlichtingen gaf over het weer en mij maande tot voorzichtigheid, als het wat ruw was. Den laatsten keer, dat ik hem er zag, woei er een zware noordwester en toen ik weg ging, stond hij aan den kant en riep me na, dat ik zou verdrinken. „Neen, Hoetmer, geen nood, ik ga niet verder dan Jan Hagens Bosch en bij 't Spookgat zal ik de binnensloot nemen”. Nu, dat mocht dan.

Dertig jaar lang zijn we goede vrienden geweest en de helft van dien tijd heeft hij de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten gediend naar beste krachten. Ongetwijfeld heeft hij er zeer veel toe bijgedragen om het Naardermeer populair te maken bij landgenoot en vreemdeling en daarvoor zijn wij hem grooten dank schuldig. Hij is begraven te Ankeveen, het stamddorp van zijn groote en krachtige familie.

JAC. P. THIJSSSE.

HET VOGELSEIZOEN VAN 1923.

INTUSSCHEN had het avontuur me weer een van de weinige mooie dagen gekost en zooals ik reeds zei: een mooie kiek van een kievit kreeg ik dit seizoen ook niet meer.

Eens, toen mijn camera weer op een kievitsnest gericht stond, zag ik den heelen namiddag op een afstand van vijf tot tien meter er vandaan een tweetal zilvermeeuwen zitten, terwijl de kievit zich niet liet zien. Toch vloog tegen den avond het witte seinplankje omhoog; er was dus contact gemaakt. Toen ik het plaatje ontwikkelde, kon ik met moeite een vogelbeeld met uitgespreide vlerken onderscheiden, doch alles, kop, lichaam, vlerken, zwart. Ik kon geen andere oplossing voor het geval vinden, dan dat een der zilvermeeuwen, met de bedoeling, de kievitseieren te rooven, het contact had bewerkt. Daar de plaat geen bruikbare foto kon leveren, heb ik er geen waarde aan gehecht en ze op zij gezet, zonder er meer naar om te zien. Toen ik ze later nog eens wilde zien, om te trachten er een tastbaar bewijs voor de nestrooverij door zilvermeeuwen uit te halen, vond ik ze niet meer.

In den loop van het najaar van 1922, toen ik o.a. den oeverlooper langs den waterkant kiekte, had ik nog al eens gepraat met den pachter van de inlage onder Zierikzee. Zoo vernam ik ook dat op de z.g. „karrevelden” (lage weilanden met veel breede slooten, waarvan bij den aanleg der dijken de hiervoor benoodigde grond werd

gehaald) in het voorjaar ook vele kluiten, tureluurs, grutto's en scholeksters broedden. Ik mocht fotografeeren, zooveel ik wilde. Zoo trok ik dus Vrijdagsavonds vóór Pinksteren dien kant eens op en vond een nieuw dorado voor kluiten op Schouwen.

Ik liep met een koewachter de lage weilanden af en we vonden een tiental nesten van kluiten, een vijftal van een grutto, drie of vier van een scholekster en een paar van den tureluur.

Den Zaterdag daarop had ik al een paar mooie kluiten op de plaat, met de Telegor genomen langs automatischen weg.

Mijn vriend uit Zierikzee was naar me toegekomen, om het feest mee te maken. Terwijl ik van onzen observatiepost aan den dijk naar de camera ging, om een andere plaat voor te schuiven, bleef hij rustig zitten. Bij mijn terugkomst vertelde hij me, dat hij een paar malen een leeuwerikje van den berm onder aan den dijk had zien

Fig. 3. Kluit bij 't nest.
Gefotografeerd met Telegor 1 : 6,3.

Foto J. VIJVERBERG.

wegvliegen en weer neerkomen. Of dat beestje daar soms een nestje hebben kon? 't Leek me niet zeer waarschijnlijk. Er liepen dag aan dag koeien langs en de diepe karresporen wezen er op, dat er niet zelden wagens langs kwamen. We gingen op de aangeduide plek toe en weer vloog het leeuwerikje op. In het wagenspoor lag het nestje met drie eitjes. Ook lag er nog een eitje buiten. Het nest zag er al wat verfromfaaid uit. Bepaald was er al eens iets mee gebeurd.

Een leeuwerik, hoe voor de hand liggend ook, had ik nog niet gefotografeerd, zoodat die als No. 1 op

het programma stond voor den volgende dag.

Om tien uur waren we present. De omstandigheden waren niet gunstig door te zware bewolking. De leeuwerik vloog weer van zijn nestje weg. Dit was er dus nog. De camera ging er voor. Vlak naast het nestje lag een groote, witte kei. Ik zou den vogel kijken op het oogenblik, dat hij daaroverheen naar zijn nestje toeliep. Nog pas waren we bezig de spullen in orde te maken, toen de leeuwerik zich als het ware bij ons voegde, d.w.z. hij stond een paar meter achter ons te wachten, tot we zouden vertrekken. Hij kwam hoe langer hoe dichter bij, zoodat hij ten laatste nauwelijks 1 M. van ons af stond. Toen alles gereed was, kropen we met het contact in de hand enkele meters tegen de helling van den dijk op en zetten ons neer. Toen we het nestje met den kijker zochten, zat de leeuwerik er al op.

Ik wilde hem echter, diep in het wagenspoor gezeten en dan bij zulk donker weer, niet kijken. Ik had alleen een snellen momensluiter bij me en den dop van

de lens. Maar deze laatste bleef heelemaal buiten beschouwing. We lieten dus het leeuwerikje een poosje zitten, omdat we het licht toch onvoldoende vonden voor een momentopname.

Na een minuut of wat werd het lichter. Ik ging op het nestje toe en eerst, toen ik er vlak bij was, ging het vogeltje er vandoor. Nog vóór ik op mijn plaats terug was, zat de vogel al weer dichtbij en volgde met vlugge trippelpasjes netjes den weg, dien ik hem met takjes en graszoden aangegeven had, opdat die over den steen leiden zou. Hij stapte er netjes op en wilde zelfs wel even in een mooie houding blijven staan. Meteen was hij ook gekiekt. Toch had ik er niet veel verwachting van, gezien het slechte licht, doch ik kon niet uitstellen met het oog op de gevaarlijke plaats van het nest. Ik maakte dus in den loop van den dag de eene opname na de andere, met de 13×18 en met de stereo.

Het vogeltje gaf het niet op. Bij mijn nadering vloog het over de sloot en amper had ik me omgekeerd, om mijn plaatsje weer op te zoeken, of hij trippelde al weer op zijn nestje aan. Mijn vriend en ik kwamen ook hoe langer hoe dichter bij; de vogel liet zich niet weerhouden. We hadden nog nooit zoo iets bijgewoond. Wel ging het mijn vriend aan het hart, dat het diertje zoo vaak verjaagd werd, want als het niet precies over den steen kwam, kon ik niet belichten en moest het verdreven worden. Ik liet het dan eerst wel een poosje zitten, doch er àf moest het.

De opname van den leeuwerik op den steen, die hierbij gaat, werd gedaan in de middaguren, toen het even leek, of de zon zich zou laten zien.

De foto van den vogel, op het nest zittend, verkreeg ik op een wijze, die ons beiden verstomd deed staan.

Ik had nog 2 platen, 13×18 cM., één versche en één, die met den momentsluiter belicht was, doch even vóór of even nadat de vogel op de gewenschte plaats stond, zoodat zijn beeld niet op de plaat te zien zou zijn.

Ik opperde het idee, om het diertje op 2 M. afstands op zijn nestje zittend te kieken, met den dop, een tijdopname dus. Ik kon dan diaphragmeeren en net zoolang belichten, als de vogel zou willen stil zitten. Natuurlijk moest ik dan ook naast de camera zitten. Nu, dat zou geen bezwaar zijn, maar de bewegingen, die ik maken moest, met mijn arm — het afnemen van den dop — konden het vogeltje doen schrikken en er vandoor gaan.

Fig. 4. Leeuwerikje op de kei.
Gefotografeerd met Telegor 1 : 6,3.

Foto J. VIJVERBERG.

Mijn vriend haalde zijn schouders op, doch ik was al met de preparatieven bezig. Terwijl ik instelde, kwam het leeuwerikje al op zijn nest en bleef zitten, terwijl ik rustig, veinzende het niet eens te zien, doorwerkte. Eindelijk was ik aan belichten toe. De vogel zat roerloos, ik nam den dop af, en telde, den blik strak op mijn doel gericht, om bij de minste beweging vlug den dop op te schuiven, van een tot tien.

't Was gebeurd. „Hij heeft absoluut niet bewogen,” zei mijn vriend, die met klimmende verbazing had staan toekijken.

„'t Is particulier,” zei ik, „maar nu wil ik nog een proef nemen. Nu neem ik hem nog eens zoo, op de mislukte plaat, over die momentopname heen. Die is bij slecht licht genomen; er is beslist geen steek van te zien, als er een tijdopname van tien tellen bovenop komt!”

Mijn vriend haalde nu tweemaal zijn schouders op over het absurde idee alleen,

Fig. 5. Leeuwerikje op 't nest.
Gefotografeerd met Telegor 1:6,3.

Foto J. VIJVERBERG.

doch mijn spullen waren al voor de opname gereed. Dop af . . . één, twee, enz. . . . tien, klaar.

„Daar ben ik nu toch eens oprecht benieuwd naar,” zei mijn makker.

„Ik ben er vrij gerust op,” zei ik. Nu, beide platen gaven negatieven, die op elkaar leken als de eene druppel water op den anderen, zoodat ik nu niet eens meer weet, van welk de hierbij gevoegde leeuwerik-op-zijn-nest is afgedrukt.

Met dit al had Pinksterzondag ons weer een alleraangenaamste ontmoeting met een lief, vertrouwelijk vogeltje geschonken.

De week daarna had ik vacantie en kieke nog wat kluiten en een scholekster, totdat weer de drang naar mijn duinen me te sterk werd. 's Vrijdags dan reed ik er heen. De jachtopziener had een watersnip voor me. We waren al gauw ter plaatse, doch hoe hij zocht, mijn metgezel kon het nest niet weervinden. Daar vloog dichtbij het snipje weg en jawel, na eenig zoeken vonden we twee kleine jongen, naar schatting twee of drie dagen oud, snoezige beestjes. We trokken wat zoden los, maakten daarmee een tamelijk diepen kuil en zetten de dotjes er in. De camera ging er voor, het contact werd gesteld en aan den avond van den dag was ik weer enkele opnamen van de watersnip rijker.

Volgt nu, naar de chronologische volgorde, het kemphoentje. Het vorige jaar was dit me ontgaan, doordat ik de camera gezet had, vóórdat het vogeltje nog vast broedde. Het kwam niet naar het nest en toen ik een dag daarna ging kijken en de eitjes in de hand nam, waren ze zóó koud, dat ik dacht, dat de vogel zijn home in den steek gelaten had, waarom ik er daarna niet meer naar omkeek. Toen 3 weken

later het gras gemaaid werd, was dezelfde vogel voor een span paarden, dat rakelings passeerde, nauwelijks te bewegen van het nest te gaan en liep het ondanks de bedrijvigheid van maaiers en hooiers, telkens weer op het nest toe. Aldus vertelde me later de eigenaar van de wei. Hadde ik dat toen geweten!

Maar goed! Op een Zondagavond kwam ik uit het duin naar huis rijden, toen ik aangeropen werd door een jongen, die op een boerderij woonde aan den inlaagdijk. Hij had een nest van een kempfoentje gevonden met drie eitjes.

„Goed,” zei ik, „Zaterdag kom ik, als ze nog niet te ver weg zijn!”

Dat was best, zei hij, het vogeltje zat pas te broeden. 't Was dus wel goed, een weekje te wachten.

's Zaterdags d.a.v. twee uur 's namiddags was ik ter plaatse. Door het ongestadige weer had ik niet vroeger gekund. Het nest lag diep de weilanden in, in een kuiltje in het lange, zachte, rolronde aardgras. Het vogeltje zag ik er niet vandaan loopen; wel vloog het een poosje later dicht langs ons heen. In de vlucht onderscheidt men het gauw van den tureluur, die ongeveer even groot is. Het heeft iets, heel weinig maar, in zijn vliegen, dat aan fladderen zou doen denken, zeker doorlosser, soepeler gevederte. Dan is het donkerder dan de tureluur en zijn de pooten en de snavel korter dan van dezen ruiter.

Fig. 6. Watersnip. Gefotografeerd met Telegor 1 : 6,3.
Foto J. VIJVERBERG.

Ik kreeg hem dien Zaterdagmiddag niet op de plaat, ook de grutto, bij welks nest ik mijn tweede camera gezet had, niet.

Den Zondag daarop was ik niet fortuinlijker, ofschoon het dien dag toch op het nest was geweest. Daar ik den vogel staande naast zijn nest wilde hebben, had ik het contact dus ook er naast gezet, te veel ter zijde.

Toen ik de camera ging halen en de eitjes voelde, waren deze lekker warm. Het vogeltje had de draden weten te mijden en misschien uren lang op zijn eieren gezeten. Nu ik gunde het dat graag. En daar het een erg donkere dag was geweest met regenbuitjes af en toe, kon het me niet eens zooveel schelen, dat ik geen opname had.

De tijd was me toch niet lang gevallen, daar de drie zoons van den boer me heel gezellig bezighielden. Ze namen me mee door de uitgestrekte weilanden, van het eene nest naar het andere, vertelden me, hoe ze met de vogels omsprongen, dat ze wel eens een legsel meenamen naar huis, doch dan van een buurvrouw, die zat te broeden, de helft van de eieren wegnamen, om die aan den beroofden vogel te

geven, zoodat die toch broeden kon en dat ze zelfs aan scholeksters wel kipeieren te bebroeden gaven. Werkelijk toonden ze me nesten, waarin naast één of twee scholekstereieren een of meer — tot vier toe — kipeieren lagen. En bonte piet liet het zich geduldig welgevallen. Als de jongens berekenden, dat de eieren uit zouden zijn, haalden ze de kip-kuikens en zetten ze bij andere kuikens in de ren. Ik vond het bijzonder grappig. Intusschen zag ik zooveel nesten van vogels, die zaten te broeden, dat ik de conclusie trok met een stelletje aardige jongens te doen te hebben, die, ondanks het beste politietoezicht daar in dat vrijgevochten land den vogelstand onnoemelijk veel schade konden berokkenen, als ze wilden. Ik was voor mezelf overtuigd, dat het lot van de weidevogels in dat groote gebied afhing van de opvattingen van deze drie knapen.

Ofschoon ze wel eens eieren wegnamen, hoorde ik ze toch praten van vogels kweken en beweerden ze, dat het aantal de laatste jaren zeer merkbaar toegenomen was.

Fig. 7. Scholekster bij 't nest.
Gefotografeerd met Telegor 1:6,3.

Foto J. VIJVERBERG.

Ik begreep ook, wat een gevaarlijke kans hier lag: als een andere geest in deze jongens zou varen!

Wat dan? Ik meende, om ten minste te trachten dit risico te bezweren, de jongens aan hun persoonlijke sympathieën moreel te moeten verplichten en vereerde ze met „Thijsses Vogeljaar”, waarmee ze opgetogen waren. Laten we hopen, dat het besteed moge blijken.

In hun gebied was het dan, dat, terwijl mijn eene camera bij

het kemphoentje stond, ik met de andere de scholekster kiekte met een snelle momentopname, tijdens een felle regenbui.

Gaan we naar ons kemphoentje terug. 's Maandagsavonds, volgende op den Zondag, boven bedoeld, was ik weer bij mijn camera, die ik den avond te voren maar had laten staan, ontdaan van lens en sluiters, wel te verstaan. De eieren waren warm; het hoentje was dus trouw gebleven. 't Was donker weer, met regenbuitjes af en toe. Toen ik na anderhalf uur lens en sluiters ging halen, had ik weer een teleurstelling.

Dinsdagsavonds daarop eindelijk vloog het witte sein omhoog, nadat ik vijf minuten van de camera weg was. Een tweede opname kreeg ik echter niet meer dien avond. In de donkere kamer kreeg ik een onscherp beeld op het glas. Woensdags was ik er weer, Donderdags, Vrijdags, Zaterdags, dag aan dag, altijd weer mis. Het regenachtige weer had de grootste schuld, daar dit me vaak noopte, de camera

weg te nemen. 't Was een zenuwachtige week voor me: altijd maar naar de lucht zien, den barometer raadplegen, de windrichting bestudeeren, 't weerbericht in de krant opslaan. Onveranderlijk was het: Verwachting tot den avond van . . . Juni: Licht of zwaar bewolkt, met kans op regenbuien.

Eindelijk, 10 Juni, kreeg ik een bevredigende kiek van mijn hoentje, al weer bij bewolkte lucht echter. 't Werd tijd ook, want de eieren konden uitkomen. Vandaar mijn tochten, dag aan dag, er heen.

De kemphoentjes zijn dun gezaaid op Schouwen. Als dit me ontsnapte, kreeg ik zeker geen kans voor 't volgend jaar. Vandaar mijn onverdroten pogingen. 's Maandagsavonds was ik er weer; de eierschalen vertoonden barstjes. Geen succes. Nu ging het nog om één dag. In ieder geval zou er dan een eind komen aan het rusteloze gekakker. Eerlijk gezegd, verlangde ik er naar.

Dinsdag. De laatste kans. Tusschen de schooltijden twee uren rust, van één tot drie uur. Even rekenen: Een half uur heen, een half uur voor 't gereed maken van de camera, een half uur terug, een half uur voor middagmaal en om wat tot rust(?) te komen. Om één uur dreunde de motor naar de Inlagen, plaat voor, contact gesteld, terug kwart voor 3. Even eten, naar school. Of je dan frisch bent? Maar dat moest dan maar eens voor een keer.

Deze, mijn laatste poging, had zoowaar nog succes. Ik verkreeg een opname bij goed licht, ik denk zelfs zonlicht. Ze kon nog wel beter zijn, maar ik kon dan toch het kemphoentje noteeren. (12 Juni 1923).

's Woensdags liepen de jonge kemphoentjes het nest uit, als levende bewijzen dat vogeleieren nog al wat verdragen kunnen, vóórdát het leven, er in verborgen, vernietigd is.

(Wordt vervolgd).

J. VIJVERBERG.

Fig. 8. Kemp-hoentje bij 't nest. Kerkwerve 12 Juni 1923.
Foto J. VIJVERBERG.